TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20926
Tarih : 2.11.2026

10/4932

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de çarşı, pazar, toptancı hali, nakliye merkezi ve sanayi sitelerinde hamallık yaparak geçimini sağlayan emekçilerin çalışma koşullarının, sosyal güvenlik ve emeklilik haklarından yararlanmalarının önündeki engellerin, iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı korunma düzeylerinin, kayıt dışı ve güvencesiz çalışmayı besleyen yapısal nedenlerin ve örgütlenme olanaklarının araştırılması, emekçilerin haklarının korunması için alınması gereken yasal ve idari tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'de çarşılarda, pazarlarda, toptancı hallerinde, nakliye merkezlerinde ve sanayi sitelerinde çok sayıda emekçi, ağır yükleri taşıyarak geçimini sağlamaktadır. Büyük ölçüde bedensel emeğe dayanan hamallık, düşük ve düzensiz gelir, uzun çalışma saatleri, iş kazaları ve meslek hastalıkları riski altında sürdürülmektedir. Özellikle gündelik iş bulmaya dayalı çalışan hamallar, sosyal güvenlik ve emeklilik haklarından yararlanmakta ciddi güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Diyarbakır'ın Sur ilçesinde çalışan hamalların yaşadıkları, bu sorunların somut bir örneğini oluşturmaktadır. 27 Ekim 2026 tarihinde yayımlanan bir haberde, Dağkapı, Eski Hal ve Mardin Kapı çevresinde çekçek arabalarıyla yük taşıyan emekçilerin çalışma koşulları aktarılmıştır. Haberde görüşülen 42 yaşındaki bir hamal, yaklaşık 30 yıldır bu işi yaptığını, beş çocuğunun geçimini sağladığını ve sosyal güvencesinin bulunmadığını belirtmiştir. Sabah saat 08.00'den akşam 18.00'e kadar iş beklediğini anlatan emekçi, günlük kazancının bazı günler 1.000 liraya ulaşabildiğini ifade etmiştir. Aynı haberde görüşülen 57 yaşındaki bir başka hamal ise taşıma başına 100 ila 150 lira kazandığını, iş bulabildiği günlerde dört veya beş taşıma yapabildiğini anlatmıştır. Yıllar geçtikçe ağır yük taşımanın kendisini daha fazla zorladığını belirten emekçinin, geçimini sağlamak için çalışmaya devam etmek zorunda olması, hamalların karşı karşıya kaldığı güvencesizliği ortaya koymaktadır. Bu örnekler, yıllarca ağır bedensel emek harcayan insanların düzenli gelir ve sosyal güvenlik hakkından yararlanma konusunda karşılaştıkları sorunları görünür kılmaktadır.

Hamalların sosyal güvenlik haklarından yararlanmasında çalışma ilişkisinin hukuki niteliği belirleyici olmaktadır. Bir işverene hizmet akdiyle bağlı çalışanlar 5510 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılırken, kendi adına ve hesabına çalışanların sigortalılığı aynı maddenin (b) bendinde belirtilen koşullara bağlıdır. Farklı müşterilere gündelik yük taşıma hizmeti sunan emekçilerin çalışma ilişkilerinin belirlenmesinde ve sigortalılık haklarının kullanılmasında çeşitli güçlükler yaşanmaktadır. Özellikle fiilen bir işverene bağlı çalıştığı hâlde bağımsız çalışan olarak değerlendirilen emekçilerin hak kayıplarının önlenmesi önem taşımaktadır.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 8 Mayıs 2024 tarihli, 2024/2649 esas ve 2024/5064 karar sayılı ilamında, toptancı halinde hamallık yapan bir emekçinin sigortalı çalışma sürelerinin tespitine ilişkin davada, işverene bağlı çalışma ile bağımsız hamallık arasındaki ayrımın yeterince araştırılmadığı gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Kararda işin sürekliliğinin, ücret ödeme biçiminin, işverenin talimat ve denetiminin, belediye ve meslek kuruluşlarındaki kayıtların incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu karar, hamalların fiilî çalışma ilişkilerinin belirlenmesinde yaşanan güçlükleri ve sosyal güvenlik haklarının korunması için etkili denetim mekanizmalarına duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Kendi adına ve hesabına çalıştığı için 4/b kapsamında sigortalı olan emekçiler açısından ise prim tutarları önemli bir ekonomik yük oluşturmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumunun 2026 yılı için açıkladığı verilere göre, bu kapsamdaki sigortalıların ödemesi gereken en düşük aylık prim 11.808,23 TL, beş puanlık indirimden yararlanılması durumunda ise 10.156,73 TL'dir. Bazı

günler hiç iş bulamayan, kazandığı parayla ailesinin geçimini sağlamaya çalışan hamalların aylık 10 bin lirayı aşan sigorta primlerini düzenli olarak ödeyebilmesi son derece güçtür. Sosyal güvenlik hakkından yararlanmanın emekçilerin prim ödeme gücüne bağlı hâle gelmesi, düşük ve düzensiz gelirle çalışanların güvencesizliğini derinleştirmektedir. Bu nedenle sosyal güvenlik sisteminin düşük gelirli emekçileri koruyacak biçimde düzenlenmesi, kamusal prim desteği ve sosyal koruma politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

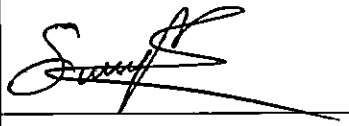
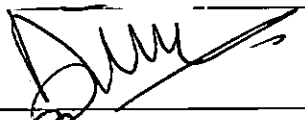
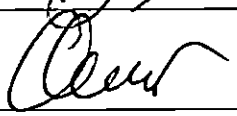
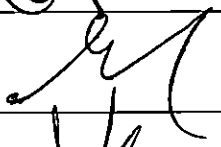
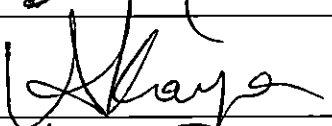
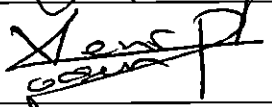
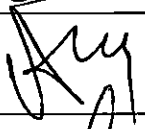
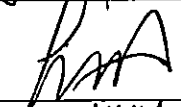
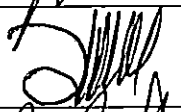
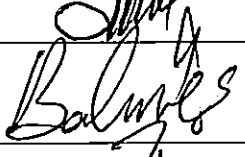
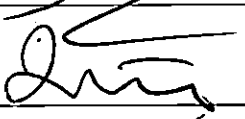
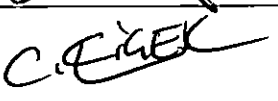
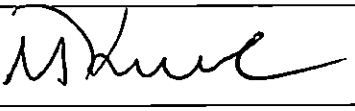
Gün boyunca ağır yük kaldırmak, çekmek ve taşımak, hamalların bedeninde yıllar içinde ciddi sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Bel, sırt, omurga ve eklem rahatsızlıklarının yanı sıra yük düşmesi, ezilme ve trafik kazaları da bu alandaki çalışma koşulları bakımından değerlendirilmesi gereken riskler arasındadır. 24 Temmuz 2013 tarihli Elle Taşıma İşleri Yönetmeliği, işverenlere bu faaliyetlerden kaynaklanan sağlık ve güvenlik risklerini önleme ve azaltma yükümlülükleri getirmektedir. Ancak gündelik ve bağımsız çalışan hamalların koruyucu önlemlerden fiilen ne ölçüde yararlandığı, yaşadıkları iş kazalarının ve meslek hastalıklarının nasıl kayıt altına alındığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Ağır bedensel emek gerektiren bu işlerde işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin güçlendirilmesi kamusal sorumluluğun önemli bir parçasıdır.

Hamalların karşı karşıya kaldığı sorunların bir diğer boyutunu örgütlenme ve kolektif hak arama olanaklarının sınırlılığı oluşturmaktadır. Gündelik ve farklı işverenler ya da müşteriler için çalışan emekçilerin ortak taleplerini dile getirebilmeleri, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve sosyal haklarının korunması açısından önem taşımaktadır. İşçi statüsünde çalışanların sendikal haklarının güvence altına alınması, kendi hesabına çalışan hamalların ise mesleki dayanışma ve örgütlenme olanaklarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye genelinde hamallık ve gündelik yük taşıma faaliyetlerinde çalışanların sayısına, sosyal güvenlik kapsamına, iş kazalarına ve meslek hastalıklarına ilişkin mesleğe özgü verilerin kamuoyuna yeterli ayrıntıda sunulmaması, sorunun boyutlarının belirlenmesini güçleştirmektedir. Bu emekçilerin çalışma koşullarının, sigortalılık durumlarının, prim ödeme güçlüklerinin ve emeklilik haklarından yararlanma düzeylerinin ortaya konulması, etkili sosyal politikaların geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Ömrünün büyük bölümünü ağır yük taşıyarak geçiren emekçilerin, yaşlandıklarında veya hastalandıklarında geçimlerini nasıl sağlayacaklarını düşünmek zorunda kalmaları, sosyal güvenlik hakkı ve sosyal devletin sorumluluğu açısından ciddi bir sorundur. Hamalların güvenceli çalışma koşullarına kavuşması, sosyal güvenlik ve emeklilik haklarından yararlanabilmesi, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin güçlendirilmesi ve örgütlenme haklarının korunması kamusal sorumluluk gerektirmektedir.

Bu nedenlerle hamalların ve gündelik yük taşıma emekçilerinin çalışma koşullarının, sosyal güvenlik ve emeklilik haklarından yararlanmalarının önündeki engellerin, iş kazaları ve meslek hastalıklarının, kayıt dışı ve güvencesiz çalışmayı besleyen yapısal nedenlerin ve örgütlenme olanaklarının bütün yönleriyle araştırılması, gerekli yasal ve idari düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılması gerekmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3			
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	